

بررسی تأثیر اجرای طرح سیماک^۱ بر سلامت نظام اداری

مورد مطالعه: فرمانداری شهرستان ساوجبلاغ

دکتر ابراهیم رحیمی^۲

سعید استوار^۳

چکیده

نظام اداری ابزاری برای پاسخ‌گویی به تحولات در سطح ملی و بین‌المللی است و سلامت اداری موجب بهره‌وری سازمان و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌شود. هدف از تحقیق حاضر بررسی تأثیر اجرای طرح سیماک بر نظام سلامت اداری می‌باشد. روش: روش به کار رفته در این تحقیق توصیفی - پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته و توزیع آن در بین ۳۰ نفر از کارکنان فرمانداری شهرستان ساوجبلاغ و بخش‌داری‌های تابعه این شهرستان می‌باشد. نتایج حاکی از آن است که اجرای طرح سیماک بر سلامت نظام اداری تأثیر مثبتی داشته است. با اجرای طرح سیماک علاوه بر ایجاد پرونده واحد الکترونیکی و قابل دسترس برای همه دستگاه‌ها، با صدور مجوزهای لازم ضمن جلوگیری از زمین‌خواری، کوه‌خواری، تعرض به منابع طبیعی و محیط‌زیست ارتقای سلامت اداری را در پی خواهد داشت.

واژگان کلیدی: نظام اداری، سلامت نظام اداری، فساد اداری، طرح سیماک.

۱- سامانه یکپارچه مدیریت املاک کشور

۲- دکترای مدیریت منابع انسانی، عضو هیئت‌علمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای، مدرس دانشگاه پیام نور استان مرکزی
erahimi57@gmail.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی، گرایش مدیریت پیشرفت و توسعه شهری و روستایی، دانشگاه پیام نور مرکز دلیجان

مقدمه

در دنیای امروز، بزرگ شدن بنگاه‌ها، پراکندگی جغرافیایی و رشد فناوری، زمینه وسوسه ارتکاب تقلب در مدیران، کارکنان و افراد بیرونی مرتبط با سازمان‌ها و بنگاه‌ها را فراهم کرده است. تقلب و فساد واقعیتی است که به راحتی نمی‌توان از آن چشم پوشید. معضلی که موجب می‌شود سلامت نظام اداری به خطر افتد و در نتیجه هزینه کسب و کار بالا رود و فضای بی‌اعتمادی جامعه را فراگیرد. نگاه سنتی که برخورد با تقلب را تنها وظیفه دولت و مراجع قضایی می‌داند، در اقتصاد پیچیده امروز جایگاه چندانی ندارد. از این رو، ضروری است به جز مراجع قضایی و دولت، همه عوامل از جمله مدیران، کارکنان، حسابرسان و حسابداران نیز در مبارزه با فساد و تقلب نقش آفرین باشند (S.amacher:2013).

بی‌توجهی به خواسته‌های عمومی و فساد در نظام اداری، مشروعیت و کارآمدی دولت‌ها را در بلندمدت تهدید می‌کند؛ عامل شکست سازمان‌ها در محیط است و ادامه حیات و بقای آنان را با مشکل مواجه می‌سازد. اصلاح نظام اداری یکی از اقدامات اساسی برای تحول و توسعه کشورها به حساب می‌آید و بدون این مهم سایر برنامه‌ها و تلاش‌ها نیز به سرانجام نخواهد رسید. به همین دلیل دولت‌ها اقدامات فراوانی در راستای اصلاح و بهبود ساختار و تشکیلات اداری خود به منظور کارآمدی و پاسخ‌گویی بیشتر و همچنین کاهش فساد اداری انجام داده‌اند (صالحی امیری و شادالویی، ۱۳۹۲).

در مقابل سلامت اداری؛ فساد اداری را می‌توان مطرح نمود؛ یعنی نظام اداری با رعایت اصول و مقررات اداری حاکم و با توجه به نظم اداری از قبل طراحی شده، وظایف خود را به خوبی و برای نیل به بهره‌وری سازمانی اجرا می‌نماید. سلامت اداری یکی از خواسته‌ها و آرزوهایی دیرینه جوامع مختلف بوده به طوری که نظام اداری ابزاری برای توزیع عادلانه خدمت به عموم شهروندان باشد. سلامت اداری به وضعی فراتر از اثربخشی کوتاه‌مدت سازمان اشاره دارد. سلامت نظام اداری مجموعه‌ای است از خصایص نسبتاً پایدار که انطباق با شرایط محیط، روحیه بالای نیروی کار، کفایت برای حل مشکلات، سرعت عمل و مانند اینها را به همراه دارد. به طور کلی سلامت نظام اداری بر برآیند انجام کار اثربخش تأکید می‌کند. سلامت اداری خواه‌وناخواه ریشه در دو عامل مدیریت و رهبری قوی و صادقانه و انسجام درونی نظام اداری دارد. رویداد سلامت سازمانی از لحاظ مفهوم پویایی‌های سازمان‌ها، پژوهش و کوشش در راستای به‌سازی آن‌ها، از مزایای علمی قابل ملاحظه‌ای برخوردار است (صادقیان، ۱۳۹۵).

به عقیده پارسونز تمامی نظام‌های اجتماعی برای بقا، رشد و توسعه خود به حل چهار مشکل اساسی انطباق، دستیابی به هدف، یکپارچگی و نهفتگی نیازمندند. سلامت سازمانی عبارت است از توانایی سازمان در حفظ بقا و سازش با محیط و بهبود این توانایی‌ها. برخی سلامت سازمانی را با بهداشت روانی در محیط کار مترادف دانسته و سازمان سالم را سازمانی می‌دانند که میزان افسردگی، ناامیدی، نارضایتی، کم‌تحریکی و فشار روانی کارکنان را به حداقل ممکن برساند. نیوال (۲۰۰۷) سلامت سازمانی را یک موضوع کلی می‌داند که با سه مجموعه فشار روانی، بهداشت روانی و اخلاق در سازمان‌ها در

ارتباط است (شیخی، ۱۳۹۲).

پدیده فساد در طول تاریخ گریبان‌گیر حکومت‌ها بوده و مانع دستیابی آن‌ها به اهداف عالی‌شان گردیده‌اند زیرا عارضه فساد که نمودهای عینی آن پیچیده، چندوجهی و دارای شیوه‌های متفاوت است بر قانون اثر گذاشته و آن را به‌طور متفاوتی به اجرا در آورده و از این رهگذر توزیع عادلانه فرصت‌های اقتصادی و درآمدها، برقراری عدالت اجتماعی و افزایش رفاه عمومی، حذف انحصارطلبی، رفع تبعیضات ناروا و ایجاد نظام اداری سالم را مخدوش می‌نماید و در نهایت ضمن تأثیر جدی بر کیفیت سرمایه اجتماعی کشور، سبب می‌گردد شهروندان هزینه‌های سنگین اقتصادی، اجتماعی و سیاسی فساد را تحمل کنند که از جمله آن می‌توان به افزایش فاصله طبقاتی، فقر، افزایش ارتکاب جرایم و مانند اینها اشاره داشت (خوئینی و رحیمی، ۱۳۹۵). فساد اداری امروزه به‌عنوان پدیده و معضلی است که در تمامی کشورهای جهان در نقاط مختلف دیده می‌شود و به‌نوعی رواج پیدا کرده است. چراکه فساد اداری همواره می‌تواند سود و منفعتی را برای گروهی از افراد پشت پرده به همراه داشته باشد. لیکن این امر به یک معضل و مشکل در اکثر کشورها تبدیل و باعث شده که سلامت اداری به خطر بیفتد. لذا اکثر کشورهای دنیا در پی آن هستند که فساد اداری را به‌نوعی کاهش دهند یا به‌کل از میان بردارند که این کار نیازمند وقت و سرمایه‌گذاری کلان خواهد بود. این معضل هیچ‌گاه حدومرزی را نمی‌شناسد و می‌تواند عامل مخربی در راستای نابود کردن اقتصاد داخلی باشد چراکه باید راه‌حل درست و مؤثری اندیشیده شود تا بحث توسعه و سلامت اداری کشورها آسیب نبیند (رسولی، ۱۳۹۳). فساد در قانون هرگونه فعل یا ترک فعلی است که توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی به‌صورت فردی، جمعی یا سازمانی، باهدف کسب هرگونه منفعت یا امتیاز مستقیم و غیرمستقیم برای خود یا دیگری با نقض قوانین و مقررات کشوری انجام پذیرد و یا ضرر و زیانی را به اموال منافع، منابع یا سلامت و امنیت عمومی و یا جمعی از مردم وارد نماید، مانند رشاء، اختلاس و دیگر موارد. نظام اداری کشور باوجود همه تلاش‌های صورت گرفته در راستای اصلاح آن همچنان فاقد کارایی و پاسخ‌گویی لازم است. یکی از علل اصلی آن، بی‌توجهی به ارزش‌های اسلامی و نقش بنیادین آن در تحول و سلامت نظام اداری است (شیخی، ۱۳۹۲).

آسیب‌شناسی نظام اداری و شناسایی راه‌راه‌های مبارزه با فساد اداری باهدف نیل به سلامت اداری ازجمله موضوعات مهم و ضروری برای همه کشورهاست. جوامع مختلف با توجه به نوع نظام موردپذیرش خود شیوه‌هایی را برای سلامت اداری خود تدوین و مورد اجرا قرار می‌دهند و یا به عبارت بهتر راه‌حل‌هایی که برای اصلاح جوامع ارائه می‌گردد باید براساس ارزش‌های پذیرفته شده در آن جامعه باشد. در جامعه اسلامی نیز راه‌حل‌های اصلاحی باید متناسب با الگوها و آموزه‌های اسلامی ارائه گردد که جامعه اسلامی برای سلامت نظام اداری، عوامل تأثیرگذار را چون عوامل رفتاری و عوامل سازمانی موردتوجه قرار داده است (Kaufmann, D & Vicente, P.C, 2011).

سلامت اداری یعنی نظام اداری با رعایت اصول و مقررات اداری حاکم و با توجه به نظم اداری از قبل طراحی شده، وظایف خود را به خوبی و برای نیل به بهره‌وری سازمانی اجرا می‌کند. سلامت اداری یکی از خواسته‌ها و آرزوهای دیرینه جوامع مختلف بوده؛ به طوری که نظام اداری یک ابزار توزیع عادلانه خدمت به عموم شهروندان می‌باشد. از ابتدای تشکیل دولت‌ها همواره دولت خوب و حکومت خوب که حافظ منافع عموم باشد، مورد بحث بوده و نظریه‌های زیادی در این رابطه ارائه شده که حاکی از اهمیت آن است. ایده سلامت اداری با مفهوم دولت خوب و حکمرانی خوب آمیخته است (آرام و آقایی، ۱۳۹۲).

بستر سلامت اداری، نظام اداری کشور و اداره امور عمومی است و از طریق آموزش مهارت و توسعه فرهنگ دینی و اخلاقی، قانون‌گرایی، شفافیت، پاسخ‌گویی، ایجاد و توسعه سامانه‌های الکترونیک و فناوری‌های نوین، انضباط اداری و مالی و شایسته‌سالاری تحقق می‌یابد. از آنجا که مسائل عمومی (مثل فساد) تأثیر منفی بر افکار عمومی، اعتماد و مشروعیت و اقتدار حاکمان دارد، باعث به-مخاطره انداختن مصلحت عامه می‌شود (خوئینی و رحیمی، ۱۳۹۵).

تکامل شکل‌های مدرن حکمرانی در مقایسه با حکمرانی سنتی کاهش فساد را نتیجه تکامل درازمدت عوامل زیرساختی یا رشد و توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌داند که با خود تغییری هم در ساختار فرصت برای فساد و مجموعه کلی از هنجارهای زندگی خصوصی و دولتی ایجاد می‌کند؛ بنابراین عواملی مانند شهرنشینی، تجاری‌سازی کشاورزی، صنعتی شدن، ظهور طبقه متوسط، تقاضا را برای یک حکمرانی مدنی‌تر افزایش می‌دهند (قهرمانی و حیدری، ۱۳۹۵). تغییر در راستای یک نظام حکمرانی عقلانی - قانونی مطابق نظر نظریه پردازان نوگرا پرورش می‌یابد؛ اما هیچ‌گونه اجماعی در مورد جهت‌علیت بین رشد و توسعه اقتصادی و کاهش در فساد وجود ندارد (Schell, 2014).

سلامت اداری، صفتی کیفی در سازمان است که میزان هم‌راستایی در تعریف و تحقق منافع فردی، سازمانی و ملی را نشان می‌دهد. روشن است که میزان دارای آستانه است که کمتر از آن، مراتب فساد و بیشتر از آن، مراتب سلامت را نشان می‌دهد؛ بنابراین سلامت اداری مفهومی شاخص‌گونه و پیوستار است و میزان تخلف آن در دو سوی نقطه صفر، سلامت اداری قلمداد می‌شود (رسولی، ۱۳۹۳). سلامت نظام اداری معلول عوامل متعددی است که برخی ریشه در ارزش‌ها و باورهای اعضای سازمانی دارد که اگر اصلاح و تقویت شود بسیاری از معضلات و ناهنجاری‌های اخلاقی سازمان‌ها رفع خواهد شد. برخی از مسائل نیز به داخل سازمان مرتبط است که یا ناشی از ساختارهای نامناسب موجود است یا ناشی از رفتارهای نادرست در ارتباط بین مدیران و کارکنان می‌باشد. برخی عوامل هم جنبه برون‌سازمانی دارد که شامل عوامل سیاسی و قضایی می‌شود (صالحی امیری و شادالویی، ۱۳۹۲). فرآیند تصویب قانون ارتقای سلامت نظام اداری در ایران به این صورت بوده است که اقتصاد دولتی و تصدی‌گری دولت در دهه ۶۰، نبود نظارت کامل، وجود ضعف‌های کنترلی و حسابرسی

داخلی و مستقل، از جمله موارد زمینه‌ساز مفاسد اقتصادی و اختلاس بوده‌اند. در دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰، فساد مالی و اقتصادی و اختلاس از محیط اقتصادی کشور، موجب نگرانی مسئولان نظام شد که در نهایت نگرانی‌های مقام معظم رهبری از فساد مالی و اقتصادی و اعلام سال ۱۳۷۴ به‌عنوان سال انضباط مالی و صدور فرمان هشت‌ماده‌ای به سران سه قوه درباره مبارزه با فساد در سال ۱۳۸۰ موجب ابلاغ برنامه ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد طی مصوبه شماره ۳۷۹۹۵/ت/۲۸۶۱۷ ه مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۵ آیین‌نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی طی مصوبه شماره ۷۳۳۷۷/ت/۳۰۳۷۴ ه مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۲۲ و بخشنامه مجموعه آموزشی ارتقای سلامت اداری دولت به شماره ۵۸۲۳۸ مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۲۲ از سوی دولت گردید. در نهایت متعاقب الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مریدا در سال ۲۰۰۳ تمامی این تلاش‌ها و حرکت‌ها منجر به تدوین قانونی در خصوص ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد شد که مورد توجه قانون‌گذاران ایران قرار گرفت. لایحه اولیه این قانون در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۱۷، کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و متعاقباً در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۸۷/۲/۲۹، مجلس شورای اسلامی با اجرای آزمایشی آن به مدت سه سال موافقت نمود و آن را برای تأیید نهایی به شورای نگهبان قانون اساسی فرستاد. شورای نگهبان با وارد آوردن ایراداتی بر این قانون، آن را مغایر دانسته و دوباره لایحه را به مجلس شورای اسلامی عودت داد. مجلس شورای اسلامی نظر شورای نگهبان را تأمین نکرده و مطابق اصل ۱۱۲ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران لایحه را برای اعلام نظر نهایی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال نمود. مجمع نیز ضمن اصلاح این قانون، آن را در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۷ تأیید و برای اجرا طی نامه شماره ۱۱/۵۷۶۲۰ مورخ ۱۳۹۰/۱۹/۹ به رئیس‌جمهور وقت ابلاغ کرد. از جمله مزایای قانون ارتقای سلامت نظام اداری می‌توان به این موارد اشاره نمود:

- افزایش سطح آگاهی مردم از طریق شفاف‌سازی فرایند نظام اداری کشور؛
- شناسایی گلوگاه‌های فساد با تعیین سازوکارهای پیشگیری از طریق افزایش کنترل‌های داخلی در دستگاه‌های مشمول (ماده ۲ قانون)؛
- ارتقای سطح پاسخ‌گویی و تکریم ارباب‌رجوع و شهروندان؛
- توجه ویژه به نظارت و کنترل در نظام اداری از طریق مدیران، سرپرستان، مسئولان، بازرسان، حساب‌رسان، حسابداران، ممیزین، ذی‌حساب‌ها، ناظرین و مردم به منظور برخورد با مقوله فساد اداری؛
- بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و نرم‌افزارهای رایانه‌ای و پایگاه‌های اطلاعاتی؛
- امکان اندازه‌گیری میزان سلامت اداری در دستگاه‌های مشمول با استفاده از شاخص‌های مصوب؛
- حمایت قانونی و تأمین امنیت و جبران خسارت مخبرین و گزارش‌دهندگان اطلاعات (خوئینی و رحیمی، ۱۳۹۵).

سیماک یکی از پروژه‌های اسنادمحور است که با توجه به تغییر ماهیت و رویکرد پست جمهوری اسلامی ایران و مبتنی بر نیاز شهروندان طرح‌ریزی شده و در حال اجرا می‌باشد. اهمیت طرح سامانه مدیریت یکپارچه املاک (سیماک) به این علت است که در این طرح ۲۸ سازمان و شرکت که با حوزه ملک سروکار دارند به یکدیگر متصل می‌شوند و این کار از طریق نرم‌افزاری دانش‌بنیان که با عنوان سامانه سیماک شناخته می‌شود، صورت می‌گیرد و به این ترتیب افراد فقط با مراجعه به دفاتر پیشخوان دولت یا پست همه امور مربوط به ملک از جمله استعلام، دریافت مجوز تخریب، ساخت و بازسازی را می‌توانند به انجام برسانند. سیماک از طرح‌های مصوب ستاد اقتصاد مقاومتی کشور است که بر اساس آن با اختصاص شناسه الکترونیکی برای هر ملک، تمامی استعلامات میان‌دستگاهی در حوزه املاک یکپارچه و واحد خواهد شد. اجرای پروژه سیماک به‌عنوان سامانه یکپارچه‌سازی ملی املاک کشور در سال ۱۳۹۳ آغاز و در سال ۱۳۹۵ به‌عنوان پروژه‌ای دانش‌بنیان در اقتصاد مقاومتی کشور انتخاب گردید. این پروژه در سال ۱۳۹۴ وارد پست و در سال ۱۳۹۵ به پروژه اقتصاد مقاومتی تبدیل شد و در سال ۱۳۹۶ به‌عنوان یکی از دو پروژه اولویت‌دار وزارت ارتباطات شناخته شده است (سامانه یکپارچه مدیریت املاک کشور).

طرح بهره‌برداری دستگاه‌ها از «سامانه یکپارچه مدیریت املاک» به اختصار سیماک» که فرآورده‌ای دانش‌بنیان شناخته شده است، در قالب دو پروژه زیربنایی و فراگیر، به تصویب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی رسیده است. این سامانه از لحاظ ماهیت، یک «زیرساخت نرم‌افزاری برای مدیریت یکپارچه املاک و اماکن» است که علاوه بر ایجاد پایگاه متمرکز املاک و اماکن، قادر است تراکنش‌ها و فرآیندهای کاری / اداری مربوط به امور املاک و اماکن را، در میان دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط الکترونیکی کند. منظور از ملک یا مالکان، زمین و بنا یا تأسیسات موجود در آن است؛ صرف نظر از اینکه کاربری و ابعاد آن چقدر باشد، سند مالکیت عادی یا رسمی داشته باشد یا نداشته باشد، محدوده و مالک آن معلوم یا نامعلوم باشد. منابع طبیعی، اراضی کشاورزی، املاک شهری و روستایی، کارگاه‌ها و کارخانه‌ها و اصناف، عرصه و تأسیسات دارایی‌های سرزمینی، چاه‌های آب و نفت و گاز، ابنیه و آثار و محدوده‌های تاریخی و حریم آن‌ها از نمونه‌های قابل ذکر به‌عنوان ملک و مکان است. زیرساخت جغرافیایی (SGI) نیز که قابلیت به اشتراک‌گذاری داده‌های توصیفی و جغرافیایی را توأمان داراست، از لوازم حیاتی استقرار «دولت الکترونیکی در حوزه املاک» به‌شمار می‌رود و می‌تواند با انواع نقشه‌ها از دقت کم تا دقت بالا و انواع عکس‌های ماهواره‌ای و هوایی و نیز نقشه‌هایی که در محیط وب در دسترس هستند، خدمات‌رسانی کند. «ملک» و امور مربوط به آن از پیچیدگی، ارزش و گردش مالی بالایی برخوردار است، از این رو بخش قابل ملاحظه‌ای از ناهنجاری‌های نظام اداری کشور به حوزه ملک بازمی‌گردد. نبود اطلاعات جامع و دقیق، فقدان یکپارچگی اطلاعات بین دستگاه‌های ذی‌ربط، کاغذی بودن مدارک، دستی بودن مکاتبات، مواجهه حضوری ارباب‌رجوع با کارکنان ذی‌ربط، ابهام

و نقص و تعارض برخی قوانین و مقررات و احتمال برداشت‌های متفاوت آن‌ها، امکان اعمال سلیقه در تصمیم‌گیری‌های اداری و ضعف نظارت، از اهم زمینه‌های بروز چالش در حوزه املاک و زمین‌خواری در کشور است. با الکترونیکی شدن پرونده‌ها و یکپارچه شدن اطلاعات و مدارک مربوط به ملک و نیز ماشینی شدن (مکانیزاسیون) و خودکار سازی (اتوماسیون) فرآیندهای کاری (اداری) املاک و دسترسی برخط (ON-LINE) به پرونده املاک، امکانات خوبی برای نظارت مستقیم مدیران بر فعالیت کارکنان و نیز نظارت دستگاه‌های نظارتی بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی، در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد. صرف نظر از اینکه با بهره‌برداری از این زیرساخت، قوانین و مقررات بهتر اجرا می‌شود، نفس وجود شفافیت، حالت خودکنترلی و دغدغه رعایت قوانین و مقررات را نیز در کارکنان و مدیران دستگاه‌های ذی‌ربط تقویت می‌کند. با توجه به سیاست‌های کلان کشور و رهنمودهای اقتصادی - مقاومتی، مکانیزه نمودن فرآیندهای ارائه خدمات در حوزه املاک دهیاری‌ها از ضرورت‌های جدی توسعه روستاهای کشور و مدیریت بهینه سرزمین است. با توجه به اینکه دستگاه‌های زیر در فرآیند صدور مجوزهای ساختمانی در روستاها دخالت مستقیم دارند با استقرار یک سامانه پیشرفته و دانش‌بنیان برای مدیریت فرآیند املاک، مسئولیت حاکمیتی آن‌ها به گونه‌ای متقن انتظام پیدا می‌کند. دهیاری‌ها: با استقرار این سامانه، مدیریت اطلاعات و فرآیندهای مربوط به املاک از جمله فرآیند صدور مجوزهای ساختمانی در روستاها بهینه، استاندارد و الکترونیکی می‌شود. اکنون فرآیندهای مربوط به املاک در دهیاری‌ها به دلیل مداخله بخشداری و بنیاد مسکن شهرستان با انواع معضلات، پیچیدگی، عدم انتظام کافی، عدم شفافیت و نظایر آن‌ها روبه‌رو است. با سامانه، انجام فرآیندهای مربوط به ملک میان این ۳ دستگاه الکترونیکی، تسریع و شفاف می‌شود و تسهیلات فراوانی برای روستاییان به وجود می‌آید. بخشداری‌ها: بخشداری، یکی از دستگاه‌های ذی‌ربط در فرآیند صدور مجوزهای ساخت و ساز روستایی است که علاوه بر نظارت بر کار دهیاری‌های تابعه، مجوزهای ساختمانی مربوط به دهیاری‌هایی که فاقد دهیار یا تشکیلات دهیاری هستند را نیز صادر می‌کند و در واقع بار امور املاک این دهیاری‌ها را بردوش دارد. با این توضیح، علاوه بر دهیاری‌ها، تعداد زیادی از بخشداری‌ها که انجام امور دهیاری‌های فاقد تشکیلات را برعهده دارند نیز به این زیرساخت نیاز دارند. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی: یک دستگاه محوری در فرآیند صدور مجوزهای ساختمانی در روستاها، «بنیاد مسکن انقلاب اسلامی» است. مسئولیت کلیدی تطبیق وضعیت ملک و درخواست ملک با طرح هادی روستایی، برعهده بنیاد مسکن شهرستان است. طرح هادی روستایی مشابه طرح تفصیلی شهرها است. با استقرار سامانه، علاوه بر صرفه‌جویی فراوان در زمان ارسال و دریافت استعلام و پرونده کاغذی ملک بین دهیاری و بنیاد مسکن شهرستان، زحمت روستاییان نیز در پیگیری پرونده و آم‌دورفت (مکرر) از روستا به مرکز شهرستان نیز منتفی خواهد شد. به‌علاوه قابلیت استعلامات میان دستگاه‌های سیماک نیز به بنیاد مسکن کمک می‌کند تا با سرعت و سهولت و دقت بالا، استعلام‌ها مربوط به املاک را انجام دهد و درمورد پرونده ملک در اسرع وقت

تصمیم‌گیری کند. با ایجاد سامانه یکپارچه‌سازی مدیریت املاک کشور (سیماک) تا دو سال آینده، شهروندان نیازی به مراجعه حضوری برای امور ملکی خود نخواهند داشت بلکه پس از یک‌بار مراجعه به مراکز آی سی تی روستایی یا دفاتر پیشخوان و پست، امکان مبادله اطلاعات آنان با ۲۸ دستگاه اجرایی استان فراهم می‌شود.^۱

عرفانی فر (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی نقش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در ارتقای سلامت نظام اداری در دانشگاه‌های سراسری استان آذربایجان شرقی پرداخت. اعتبار شاخص کلی مسئولیت‌پذیری اجتماعی و سلامت نظام اداری ۰/۹۴ و ۰/۷۵ اطلاعات به دست آمد. در تحقیق تابان و همکاران (۱۳۹۳) برای برقراری سلامت نظام اداری در دانشگاه ایلام باید کارکنانی با مسئولیت‌پذیری بالا و برخورداری از هوش اخلاقی و ابعاد آن تربیت کرد. همچنین، باید مدیران دانشگاه، تلاش جدی و مضاعف در راستای ایجاد زمینه‌های مسئولیت‌پذیری برای مدیران و کارکنان فراهم آورند.

نتیجه تحقیق رجایی و همکاران (۱۳۹۶) نشان می‌دهد که در زیرساخت‌های شفافیت و ارتقای نظام‌های اطلاعاتی در راستای رویه‌های دولت الکترونیک و سایر بوروکراسی بیشترین تأثیر را بر سلامت اداری دارد. شل^۲ (۲۰۱۴) این‌گونه استدلال می‌آورد که پیشرفت‌های سریع در برابر فساد در سوئد که اوایل قرن نوزدهم اتفاق افتاد و از طریق یک حرکت یا اقدام وسیع از یک فئودال‌گرا، به یک بخش عمومی حاصل شد. ظهور لیبرالیسم به‌عنوان یک ایدئولوژی و تغییر وسیع‌تر در راستای سازمان‌های اجتماعی آزادتر به ارزش‌هایی ربط داشت که آن زمان رخ می‌دادند. این نشان می‌دهد که رشد اقتصادی و ساختار علاوه بر اینکه به ارزش‌های فرهنگی متصل هستند و بر چگونگی عملکرد یک نظام سیاسی اثر می‌گذارند، تقاضا برای خط‌مشی‌های ضدفساد را هم ایجاد می‌کنند.

با توجه به اهمیت وجود نظام اداری سالم و اثرات آن در توسعه کشور، نظام اداری یکی از ارکان اصلی استقرار توسعه پایدار محسوب می‌شود که لازمه آن در وهله نخست توجه به دانش، فرهنگ و تجربه لازم و کافی نزد مدیران و کارکنان سازمان‌ها بوده است و باید اذعان داشت که سازمان‌های دارنده نظام اداری سالم قادر به تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های درست، بجا و مناسب باشند (قهرمانی و حیدری، ۱۳۹۲).

اهمیت سلامت نظام اداری در این است که نظام اداری به‌ویژه سرمایه‌انسانی آن، نقش بسیار مهمی در توسعه کشور دارد و می‌تواند فرایند آن را از نظر عدالت تسریع کند و یک نظام سالم، پاک و چالاک را ارائه دهد. به‌هرحال، سلامت اداری، آرمانی در نظام اداری است که نقطه مطلوب آن، یک نظام ارزشی را می‌طلبد. باید به نقطه‌ای برسیم که مردم کاملاً نسبت به نظام اداری اعتماد داشته

۱- کتاب زیرساخت نرم‌افزاری دانش‌بنیان دولت الکترونیکی حوزه املاک، تدوین: شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، دفتر مجری طرح سیماک تهران، ۱۳۹۵.

باشند و نظام اداری هم در خدمت مردم باشد. سلامت اداری، صفتی کیفی در سازمان است که میزان هم‌راستایی در تعریف و تحقق منافع فردی، سازمانی و ملی را نشان می‌دهد. یک نظام اداری سالم، نظامی کارآفرین و شاد است که به رفاه و آسایش فکری، جسمی، خشنودی و انگیزش مثبت نیروی انسانی در کنار تولید کالا و ارائه خدمت براساس نیاز واقعی مشتری و با توجه به کیفیت و کمیت آن و سودآوری منطقی توجه دارد. دستیابی به این وضعیت در صورتی امکان‌پذیر است که کلیه عوامل سازمان در راستای اهداف سازمان حرکت کنند (آرام و آقایی، ۱۳۹۲). فساد در نظام اداری، کم‌وبیش گریبان‌گیر تمامی کشورها می‌باشد و آسیب‌های ناشی از فساد با توجه به شکل‌های مختلف آن بی‌شمار است. برای کشوری که در راستای توسعه و پیشرفت گام برمی‌دارد، ضرورت دارد تا عاری از مقوله فساد به این مهم بپردازد و ضروری است برای جلوگیری از تشدید آسیب‌ها در آینده، امروز با تمام توان و در تمام زمینه‌ها با علل و عوامل بروز آن مبارزه‌ای جدی و مستمر صورت گیرد تا در جامعه‌ای سالم و عاری از فساد، توسعه پایدار و همه‌جانبه در کشور محقق گردد؛ و با توجه به اینکه مسئله عدم سلامت نظام اداری و در نتیجه فساد اداری، پیامدهای سوء بسیاری مانند کاهش کارایی سازمان‌ها، بزرگ شدن بوروکراسی، کند شدن روند خصوصی‌سازی، توزیع ناهمگون درآمدها و بدبینی مردم نسبت به دولت و سازمان‌های دولتی را در برمی‌دارد لذا سازمان‌ها و افراد جامعه باید به این امر اهمیت داده و ارتقای آن را در اولویت برنامه‌های خود قرار دهند. با اجرای طرح سیماک در حوزه املاک می‌توان از این گونه فسادهای اداری جلوگیری کرد. کاهش رفت‌وآمدهای اداری، افزایش نظارت مسئولان و در نتیجه کاهش زمین‌خواری و فساد اداری را می‌توان از مزایای ایجاد این سامانه عنوان کرد. امکان ارزیابی و مقایسه عملکرد دستگاه‌ها و استان‌ها، قانون‌مند شدن و بهینه‌سازی فرایند و یکپارچه‌سازی اطلاعات، از اهداف اجرای این طرح است.

فرضیه تحقیق

اجرای طرح سیماک بر سلامت نظام اداری تأثیر دارد.

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. در این پژوهش از روش کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری اطلاعات در زمینه پیشینه مطالعات داخلی و خارجی استفاده شده است. با مطالعه تحقیقات و مطالعات سایر پژوهشگران، مجالات تخصصی و مرتبط، اطلاعات مورد نیاز گردآوری شده‌اند. پس از اتمام مطالعات کتابخانه‌ای، مطالعه حاضر وارد مرحله میدانی می‌شود که در حقیقت اقدام به جمع‌آوری اطلاعات به صورت میدانی شده و براساس متغیرهای تحقیق فرآیند تأثیر هر کدام از پارامترها سنجیده می‌شود.

در بخش پیمایشی با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته که دارای ۱۸ سؤال بوده است و پایایی آن با

استفاده از روش کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمده است. پرسشنامه بین جامعه آماری که ۳۰ نفر از کارشناسان معاونت امور فنی و عمرانی فرمانداری شهرستان ساوجبلاغ و بخش‌داری‌های تابعه (چندار- چهارباغ و مرکزی) و تعداد ۱۹ نفر از دهیاران تابعه بخش چهارباغ بوده‌اند توزیع گردید.

یافته‌های تحقیق

برای بررسی روایی و پایایی پرسشنامه از شاخص آلفای کرونباخ استفاده کرده‌ایم که نتایج آن در جدول زیر آمده است:

جدول ۱- ضریب آلفای کرونباخ

مؤلفه	تعداد سؤالات	اندازه شاخص آلفای کرونباخ
اجرای طرح سیماک در سلامت نظام اداری	۱۸	۰/۹۱۲

با توجه به اینکه اندازه شاخص آلفای کرونباخ در این بررسی بیشتر از ۷/۰ برآورد شده است می‌توان گفت در این بررسی پرسشنامه روا و پایا ارزیابی شده است و سؤالات پرسشنامه از همبستگی درونی بالایی برخوردار هستند.

در جدول ۲ تعداد و درصد افراد پاسخ‌گو برحسب ویژگی‌های جنسیت، سن، سابقه کار و تحصیلات خلاصه شده است. با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف مشخص شد توزیع متغیر اجرای طرح سیماک در سلامت نظام اداری نرمال است. در این آزمون سطح معناداری ۰/۲ محاسبه شد که این مقدار بیشتر از ۰/۰۵ است که همان‌طور که گفته شد توزیع داده‌ها را نرمال ارزیابی می‌کند. در جدول ۳ نتایج آزمون مقایسه تی تک گروهی با عدد ۳ قابل ملاحظه است. براساس این جدول می‌توان به این نتیجه رسید که میانگین نظرات پاسخ‌گویان با عدد ۳ اختلاف معناداری دارد از آنجا که میزان متوسط نظرات پاسخ‌گویان به میزان ۳/۷۹ و بزرگ‌تر از ۳ است می‌توان نتیجه گرفت از دید پاسخ‌دهندگان تأثیر اجرای طرح سیماک بر سلامت نظام اداری مثبت ارزیابی شد، یعنی در مطالعه حاضر نقش اجرای طرح سیماک بر سلامت نظام اداری خوب تعریف شده است.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

متغیر	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۱۳/۳
	مرد	۸۶/۷
سن	۲۵ تا ۳۵ سال	۵۳/۳
	۳۶ تا ۴۵ سال	۳۶/۷
	۴۶ تا ۵۵ سال	۱۰
	بیشتر از ۵۵ سال	۰

درصد	تعداد	متغیر	
		۱ تا ۵ سال	سابقه کار
۴۳/۳	۱۳	۱ تا ۵ سال	سابقه کار
۲۶/۷	۸	۶ تا ۱۰ سال	
۱۰	۳	۱۱ تا ۱۵ سال	
۲۰	۶	بیشتر از ۱۶ سال	
تحصیلات	۲۰	دیپلم	تحصیلات
	۱۶/۷	فوق دیپلم	
	۵۳/۳	لیسانس	
	۱۰	فوق لیسانس	
	۰	دکتری	

جدول ۳-آزمون میانگین یک جامعه آماری
 $H_0: \mu = 3$

نام متغیر	میانگین	انحراف معیار	حد پایین برای اختلاف میانگین با ۳	حد بالا برای اختلاف میانگین با ۳	p-value
اجرای طرح سیماک در سلامت نظام اداری	۳/۷۹	۰/۶۵۱	۰/۵۴۸	۱/۰۳۴	۰/۰۰۰

در این بررسی همان‌طور که در جدول ۴ قابل مشاهده است، نقش متغیرهای جنسیت، سن، سابقه کار و تحصیلات بر مجموع آرای پاسخ‌دهندگان بر اجرای طرح سیماک در سلامت نظام اداری معنادار نشد.

جدول ۴- نقش متغیرهای جنسیت، سن، سابقه کار و تحصیلات بر مجموع آرای پاسخ‌دهندگان

متغیر	بتا	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۴/۳۳۵	۴/۶۲۹	۰/۰۰۰
جنسیت	۰/۱۱۹	۰/۳۱۴	۰/۷۵۶
سن	-۰/۰۵۸	-۰/۱۸۵	۰/۸۵۵
سابقه کار	-۰/۱۰۹	-۰/۶۱۲	۰/۵۴۶
تحصیلات	-۰/۱۸۶	-۱/۲۶۱	۰/۲۱۹

نتیجه‌گیری

سلامت اداری خواه ناخواه ریشه در دو عامل مدیریت و رهبری قوی و صادقانه و انسجام درونی نظام اداری دارد. بی‌توجهی به خواسته‌های عمومی و فساد در نظام اداری، مشروعیت و کارآمدی دولت‌ها را در بلندمدت تهدید می‌کند، عامل شکست سازمان‌ها در محیط است و ادامه حیات و بقای آنان را با مشکل مواجه می‌سازد. اصلاح نظام اداری یکی از اقدامات اساسی برای تحول و توسعه کشورها

به حساب می‌آید و بدون این مهم، سایر برنامه‌ها و تلاش‌ها نیز به سرانجام نخواهد رسید. امروزه سلامت اداری به عنوان تنها رویکرد برخورد با فساد اداری مورد توجه قرار گرفته است. به هر حال، سلامت اداری، آرمانی در نظام اداری است که نقطه مطلوب آن، یک نظام ارزشی را می‌طلبد.

نظام اداری و اجرایی کشور نیازمند سازوکار نظارتی مطمئن و توسعه یافته است. این سازوکار از طریق ایجاد دستگاه‌های نظارتی متعدد در قوای سه گانه جمهوری اسلامی ایران سال‌هاست که دنبال می‌شود و با وجود شرایطی مانند تعدد ناظرین، موازی بودن برنامه‌ها و فعالیت‌های نظارتی، ناهمخوانی احتمالی نتایج نظارت‌های مختلف، تداخل و همپوشانی وظایف دستگاه‌های نظارتی و پایین بودن شاخص‌های بهره‌وری در سیستم نظارت، باعث شده تا ایده هماهنگ کردن دستگاه‌های نظارتی کشور مطرح و پیگیری شود. در این راستا سامانه یکپارچه مدیریت املاک در راستای مبارزه با فساد اداری و کیفیت بهره‌وری به وجود آمده است تا با اجرایی کردن آن با دستگاه‌های اجرایی کشور مبادله اطلاعات انجام شود. امکان ارزیابی و مقایسه عملکرد دستگاه‌ها و استان‌ها، قانونمند شدن و بهینه‌سازی فرایند و یکپارچه‌سازی اطلاعات، از اهداف اجرای این طرح است.

در این بررسی شاخص آلفای کروناخ ۰/۹۱۲ برآورد شد که بیانگر روا و پایا بودن پرسشنامه می‌باشد. میزان متوسط نظرات پاسخ‌گویان در رابطه با اجرای طرح سیماک بر سلامت نظام اداری بزرگ‌تر از ۳ است (۷۹/۳ از ۵) و نتایج آزمون تی تک گروهی تأثیر اجرای طرح سیماک بر سلامت نظام اداری را مثبت ارزیابی کرد. در مطالعه حاضر تأثیر متغیرهای جنسیت، سن، سابقه کار و تحصیلات بر مجموع آرای پاسخ‌دهندگان (سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵) در اجرای طرح سیماک در سلامت نظام اداری معنادار نشد.

فهرست منابع

- ۱- آرام، نازنین. آقابیی. حجت (۱۳۹۲). رویکردهای مختلف در مبارزه با فساد اداری. مجموعه مقالات دومین همایش علمی و پژوهشی نظارت و بازرسی در کشور. تهران: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
- ۲- تابان، محمد، شرفی، وحید، ویسه، مهدی، شیر، اردشیر (۱۳۹۳). بررسی تأثیر مسئولیت‌پذیری و هوش اخلاقی کارکنان بر سلامت نظام اداری. نشریه مدیریت دانشگاه اسلامی. سال سوم. شماره ۲.
- ۳- خوئینی، غفور، رحیمی، امین حسین (۱۳۹۵). بررسی عملی وضعیت اجرای قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب سال ۱۳۹۰، نشریه دانش حسابرسی، سال شانزدهم، شماره ۶۲.
- ۴- رسولی، بیستون (۱۳۹۳). بررسی رابطه فرهنگ سازمانی با سلامت نظام اداری در ادارات دولتی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد مه‌آباد.
- ۵- زهرا، دانش فرد، کرم اله فقیهی، ابوالحسن (۱۳۹۶). زیرساخت‌های ضروری جهت خط‌مشی‌گذاری (سیاست‌گذاری) موفق در حیطه سلامت نظام اداری. نشریه مدیریت شهری. شماره ۴۶.
- ۶- سایت سامانه یکپارچه مدیریت املاک کشور
- ۷- شیخی، محمدحسین (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر سلامت نظام اداری رشد ارزش‌های اخلاقی در آن، نشریه اسلام و پژوهش‌های مدیریتی، سال اول، شماره ۲.
- ۸- صادقیان، سیدرضا (۱۳۹۵). ارتقا سلامت نظام اداری و مقابله با فساد. سومین همایش بسترهای فساد مالی و اداری در نظام حقوقی ایران با رویکرد اصلاح و توسعه نظام حقوقی. میبد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد.
- ۹- صالحی امیری، سید رضا، شادالویی، نوریه (۱۳۹۲). عوامل تأثیرگذار بر سلامت نظام اداری در تحقق طرح تحول نظام اداری، مجله مدیریت فرهنگی، سال هفتم، شماره نوزدهم.
- ۱۰- عرفانی فر، علی (۱۳۹۴). نقش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در ارتقای سلامت نظام اداری. دومین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد، مدیریت. حسابداری با رویکرد ارزش‌آفرینی، شیراز. موسسه آموزشی مدیران خبره نارون.
- ۱۱- قهرمانی، مسعود، حیدری، رحیم (۱۳۹۲). بررسی رابطه سلامت نظام اداری و بهبود عملکرد نیروی انسانی سازمان‌های مالی - دولتی استان آذربایجان، نشریه مطالعات کمی در مدیریت، سال چهارم، شماره ۲.
- ۱۲- کتاب زیرساخت نرم‌افزاری دانش‌بنیان دولت الکترونیکی حوزه املاک / تدوین: شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، دفتر مجری طرح سیماک تهران ۱۳۹۵.
- 13- Kaufmann, D. & Vicente, P. C. (2011). Legal corruption. *Economics & Politics*, 23(2), 195219-
- 14- S.amacher, Gregory.2013. Corruption And forest Concessions. *Jornal of environmental economics and manager*, pp 131152-.
- 15- Schell, Sabnia(2014) *International Policy Diffusion and Domestic Policy*

Making: the Case of Two Transparency and Anticorruption Policies in Romania. ashington University Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy International Affairs and Public Policy and Public Administration, May 18, aws. Administrative Law Review, 58(1), 85130-.